

ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР

№ 58

Вівторок, 26 березня 1991 року

Ціка 5 коп.

Сутеніло, калася на дощ. Задумавшись, повільно йду якимось центром районного містечка Новомиргорода, що в Кіровоградській області. І тут позаду себе, немов здалеку, чую голоси.

— О, диву-диву, є ж той кореспондент, що фотографував сьогодні на уроці фізкультури в нашій школі.

— Та ну?..
— Кажу тобі! Він, здається, із газети «Зірка» аж із Києва крихав до нас. Он і фотоапарат у нього в сумці.
— Ох, й умієш же ти, Валику, дурити. Так я тобі й повірю!..

А хто там не вірить? — напам'ять суворо кажу я.

Вони знімалися лише на жито, а потім, зробивши вигляд, начебто нічого не сталося, безтурботно розмовляючи, нокляливали повз мене далі. Мені нічого не залишалося, як дістати камеру і сфотографувати балакани.

І ось троє нерозлучних друзів — пугувів, майбутніх громадян справді суверенної України, перед вами: Віталій Серенюков («Леворуч»), Сашко Панченко та рідний братик Віталішка Валентин. У них кавікули.

Олександра ВАЩЕНКО.
Фото автора.

ТРОЄ ДРУЗІВ

Український республіканський конференції прихильників миру

Середню візну делегації гостей Української республіканської конференції прихильників миру — вярників і політиків трудящих України. Починаючи з минулого року, республіканська діяльність зазвужу України з широким світом, пропонує серця міжнародної громадськості притягати українському народові доброзичливість і милосердя, братерство і дружбу, залучили до злагоди і миру. Із діяльністю школою народної дипломатії,

Верховна Рада Української РСР, проголосивши 16 липня 1990 року Декларацію про державний суверенітет України, послідовно, крок за кроком, будує державність нашої республіки в новому Союзі, закладає перші підвалини свого зодження у світові співтовариство. Як показало надане олімпійське, народ України активно підтримує ці устремління.

У захисників миру ми бачимо реальну силу, яка спро-

можне об'єднати людей, полізувати миротворчий рух з перебудовними процесами, активно сприяти відродженню України, віднахання її авторитету на міжнародній арені. Бажено плідної роботи Української республіканської конференції, успіхів її учасників у благородній діяльності на нинішній миротворчій.

Голова Верховної Ради
Української РСР
Л. КРАВЧУК

На засіданні Президії Верховної Ради УРСР

На засіданні Президії Верховної Ради УРСР, що відбувся 23 березня, було розглянуто і затверджено ориєнтований графік роботи Верховної Ради УРСР на нинішній. Цей місяць буде дуже напруженим для депутатів. Народні обранці повернуться до ряду законопроектів, таких як, наприклад, про зов-

нішньо-економічну діяльність, митницю, що проходять дальше вдосконалення у постійних комісіях, а також працюватимуть над цілим пакетом нових законів, спрямованих на регулювання економічних відносин в умовах ринку.

(Закінчення на 2-й стор.)

В ІНТЕРЕСАХ ДОБРОСУСІДСТВА

Голос України

Газета Верховної Ради
Української РСР

Головний редактор
**Сергій
ПРАВЕНКО**

Редакторів:

Олександр БІЛК
заступник головного
редактора

Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного
редактора

**Олександр
ЕМЕЛЬЯНОВ**
член-кореспондент
АН УРСР

**Володимир
КРАСНОДЕМСЬКИЙ**

**Леонід
САМОІЛЕНКО**
заступник головного
редактора

**Борис
СИДОРЕНКО**
заступник головного
редактора

**Анатолій
СОЛОНСЬКИЙ**
вільний суддя
відповідальний
секретар

Засновник —
Верховна Рада
Української РСР

Адреса редакції:
АН УРСР, 153487

Київ-47, вул. Нестерова, 4
Рухомі
не рідко зустрічаються
і на поверстах.

Друк авторів
публікації у «Голосі
України» не завжди
збігається з точкою
зору редакції.

Індекс 49951
Тираж 144.300.
Парадильна ціна
на рік 19 мрб. 80 коп.

Газета виходить
5 разів на тиждень.
У вівторок —
на 8 сторінок,
середу, четвер,
п'ятницю та суботу
— на 16 сторінок.

На прагненні України і Румунії налагодити відносини дружби і добросусідства наголошувався від час бесіди між Головою Верховної Ради Української РСР Л. Кравчуком і міністром закордонних справ Республіки Румунія А. Нестасе.

Л. Кравчук розповів високому гостеві і особам, які його супроводять, про став між національними відносинами у нашій республіці, зокрема про життя румунської національної меншини. Голова Верховної Ради УРСР підкреслює, що люди всіх національностей на Україні мають рівні права, живуть в умовах дружби і добрих відносин.

Националізм меншості, при їх багатстві, створюють власні культурні центри, навчають дітей у школах і вищих навчальних закладах рідною мовою, видають газети та журнали, мають усталені час для радіо та телебачення. Наголошується на відсутності міжнародних відносин на Україні, на відміну від деяких інших республік, немає. Це питання — під особливим контролем Верховної Ради УРСР і особисто П. Голови.

Л. Кравчук спинається на деяких аспектах політичного та економічного життя нашої республіки. Він відзначив, що прогном останнього року в Україні відбулися дві події історичної ваги: прийнято Декларацію про державний суверенітет і проведено референдум, щодо дальшої долі Союзу і України. Майже всім відомі відомості про свідчення на принципах, складені у Декларації. Тим самим цей документ, спрямований до суверенітету України, дає набути нове державне статусу з майбутнього Союзу, відстає конституційні засади. Україна прагне покласти чільне місце у загальноєвропейському процесі, зближенні з усіма, перш за все, сусідніми, державами відносини взаємодопомоги, дружби і ділового співробітництва.

Ми хотіли б мати відношення підтримку на міжнародній арені і, у свою чергу, готові ісповідувати спільні інтереси інших країн.

Під час зустрічі були обговорені деякі аспекти українсько-румунських ділових відносин, зокрема затримане питання історичного плану, а також — життя української національної меншини в Румунії.

Спинившись на економічних проблемах нашої республіки, Л. Кравчук підкреслює, що в Україні склалася ситуація, зокрема, з огляду на кризу господарства, розрив усталених зв'язків між підприємствами, майбутній економічний кризис. Проблема склалася у зв'язку зі страйком шахтарів. Верховна Рада, уряд республіки шукають виходу з цього становища. У свою чергу, ми сподіваємося на політичну зрілість і здоровий глузд принципів. А саме ситуація можлива, якщо ми лише одні, коли стосунки підуть назустріч одна одній.

Л. Кравчук відповів на запитання А. Нестасе щодо різних аспектів життя нашої республіки, передав запрошення Президентів України і Румунії відвідати Україну. На бесіду були присутні

заступник Голови Верховної Ради УРСР І. Плющ, голова комісії Верховної Ради республіки Д. Павличко, М. Шуга, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко, міністр закордонних справ УРСР А. Зленко, Виконавчого комітету супроводили посол Республіки Румунія в СРСР В. Шапур, генеральний консул Республіки Румунія у Києві Л. Пастор, інші посадові особи.

Володимир САВІЮБ,
редактор міжнародного
відділу «Голосу України»

Фот.
Олександр КЛИМЕНКА.

НА ЗАСІДАННІ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР

(Закінчення.
Початок
на 1-й сторінці).

До Президії Верховної Ради УРСР надійшло лист 122 депутатів, у якому вони порушили питання про звільнення з посади арешту Степана Хмари, оскільки він свідство в його справі завершено і матеріали передані для дальшого розслідування.

Обговоривши цей лист, а також клопотання громадського адвоката С. Хмари на доповідь депутата УРСР В. Беда, Президія звернулася з проханням до Верховного суду УРСР розглянути це питання відносно з чинним законодавством.

На засіданні слухалися й інші питання. Серед них — про сервісні медиків в організації підготовки робітничих кадрів у республіці, про лист голів постійних комісій Верховної Ради УРСР П. Білозорова, Я. Хоминського, І. Юхонського щодо підготовки комплексної програми захисту генфонду народу України та проведення республіканської наукової конференції з цих проблем.

На засіданні було заслухано звернення до Президії Верховної Ради УРСР від шахтарів і страйкуючих колективів вугільних кооперативів.

Президія доручила Комісії Верховної Ради з базових галузей із залученням представників інших комісій і уряду розглянути питання про звільнення з посади арешту Степана Хмари, оскільки він свідство в його справі завершено і матеріали передані для дальшого розслідування.

Президія доручила Комісії Верховної Ради з базових галузей із залученням представників інших комісій і уряду розглянути питання про звільнення з посади арешту Степана Хмари, оскільки він свідство в його справі завершено і матеріали передані для дальшого розслідування.

ВІДКРИТІЙ

**Федерація незалежних професіоналів України
Верховній Раді УРСР і уряду республіки
у зв'язку з різким погіршенням стану
економіки та соціальною неадекватністю
населення при переході на ринкові відносини**

Між цим і цінотворенням, який Р. Міністерство УРСР румунське до 1 січня 1991 року розробити механізм соціального захисту населення і мінімального споживчого бюджету. Практично нічого не зроблено і щодо реалізації статті 9 Закону УРСР про економічну єдиність України. Української РСР, на гарантію громадянам республіки прожиткового мінімуму. Він досі офіційно не визначений, хоча професіонали України подавали свої розрахунки. Затримувалися прийняття ряду інших законів, які забезпечують права гарантії громадян при переході до ринкових відносин.

У зв'язку з вищезазначеним Федерація незалежних професіоналів України вважає за необхідне об'єднати свої сили з іншими організаціями громадянського суспільства, які вимагають від уряду республіки: — негайно вжити заходів щодо стабілізації народного господарства, припинення масових простотів підприємств, поглиблення становлення на споживчому ринку за рахунок збільшення виробництва товарів народного споживання;

— ввести в республіці урядові заходи щодо стабілізації економіки регіонів і галузей гарантовану систему забезпечення населення продовольчими і непродовольчими товарами; — ліквідувати необхідності на рівні прожиткового мінімуму;

— розробити і вжити в безрезультативній, р. на території України, а також пропозиції щодо розуму мінімального споживчого бюджету, виходячи з поточного споживчого бюджету на початок 1991 року; — забезпечити соціальний захист грошових доходів громадян від інфляції, запровадити з 1 квітня поточного року індексацію зарплати, пенсії, стипендії і державних допомог; — так само внаслідок економічного втрат населенню при проведенні реформи ціт та парадоксальні вжити з бюджету неабияк суми галузей, які не мають на це коштів; — позитивно вирішити питання про звільнення населення від податку з продажу товарів народного споживання та кадення послуг, що напелі до складу мінімального «споживчого коштина».

Важливою умовою залишати фонди економічного стимулювання з підприємств до позабюджетного фонду, враховуючи значно зростає витрати на будівництво житла, утримання об'єктів соціально-культурної сфери, придбання обладнання, сировини за коштами оптових цінам і тарифами, а також оплату комунальних послугів;

— асигнувати мінімальний розмір заробітної плати, виходячи з значного погіршення економічного стану, не пізніше IV кварталу ч. р. підготувати і провести докорінну реформу заробітної плати, в основу якої покласти принцип гарантованого повноцінного відтворення робочої сили.

Федерація незалежних професіоналів України звертається до Верховної Ради УРСР з проханням розкрити розробку і прийняти життєво важливі для трудящих законів, які забезпечать їм економічні, правові і соціальні гарантії, і звільняти про готовність зробити свій послідовний внесок у цю справу.

Враховуючи, що підняті у відкритому листі питання є загальнонаціональними, а не тільки трудовими, багатьох професійних організацій республіки, вважаючи б за необхідне подати листи до Верховної Ради, а також до керівництва держави, а також до керівництва через засоби масової інформації.

ДЕПУТАТИ ОБРАЗИЛИСЯ

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».
Чернівці.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

ня 1991 року. № 58

ЗВЕРНЕННЯ

БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО
І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ФІЛАРЕТА

Дорогі браття і сестри! Щороку, у березневу провасію, як символ природного пробудження і національного духовного утвердження ми зустрічаємо святе Тарасове дні. На вселюдський свічник шанування великого вісника правди і свободи наша Українська Православна Церква підносить і свою свічку адлячої пам'яті. Сьогодні, в гірку часину випробування нашої святої православної віри, національної свідомості та народної мудрості, ми ще тісніше і уважніше маємо дослухатися правдивого Шевченкового слова.

Великий Кобзар, поклавши основи національного відродження українського народу, сформулював мудру формулу братерського співжиття всіх слов'янських народів під десницею Всемилостивого Бога.

А сім нам купів на землі Єдиномисліє подай, і братолобіє пошми.

Саме єднатися заповідав нам Шевченко-людинолюб, боць, той, чка і поезія, і проза, і художня творчість надихала-

ся і просвітлювалася вірою в Господа Ісуса Христа. Духовним хлібом була для нього Біблія, а співа церковний — соловиним труким. Отож, у ці дорогі серцю пам'ятні дні, брати і сестри, давайте дошукувати шляхи нашого вселюдського єднання.

Віруючи ж Української Православної Церкви підтримують благодійний захід — проведення 30 березня 1991 р. асукраїнського суботника на відзначення 130-річчя з дня смерті та перезахоронення на Чернецькій горі у Каневі Тараса Шевченка і закликають усіх азяти у ньому участь.

Приєднуйтеся до святого церковного пона і ми всі купі будемо молитися і працювати.

Берітеся — побереже, Вам Бог помагає. За нас правда, за нас слава, і воля святая.

МИТРОПОЛИТ
КИЇВСЬКИЙ І ВСІЄЇ
УКРАЇНИ
ФІЛАРЕТ

Зверніть увагу

ЩО ВОНА МОЖЕ

Київська федерація ділових жінок провела у Палаці «Україна» презентацію Першого міжнародного благодій-

ного фестивалю. Сам фестиваль намічено провести восени цього року. Його девіз: «Що може жінка?»

Тільки факт
ЧИ ВСЕ — ЯК ПО НОТАХ?

На міжнародній виставці продукції музичних видавництв, що проходила у ФРН, «Музична Україна» уклала контракти на друкування національної класики для європейських країн. Про це і йшлося на зустрічі керівників «Музичної України» з журналістами.

Микола Линник, директор видавництва, зазначив, що воно значно розширило зв'язи з закордонним світом. У результаті одержуватиме валюту за виконання замовлень. Проте викликає занепокоєння паперовий голод. Зверніть увагу: на 1989 рік «Музичній Україні» наділили 800 тонн паперу, на 1990-й — 640 тонн. Нині — адлячі менше.

Щопри допови азялася одна країна громад Бельгії, запропонували створити в себе спільне музичне видавництво. Що ж, це певною мірою вихід із становища.

А як же тоді задовольнятиметься попит на музичну продукцію в межах республіки? Тут справні гірші. Через нестачу паперу скорочується ви-

пуск нот, партитур, пісенних збірників. То, може, варто закуповувати папір за кордоном?

— Не варто, — відповідає Микола Линник. — Одна тона паперу там коштує 1,3 тисячі доларів. Тому краще виюристувати валюту на закупівлю сучасної оргтехніки.

Взагалі ж на музичну пите-ратуру виділяється 0,7 відсотка паперу від усього заплаанованого на книгодрукування.

І ще одне: за ринкових відносин собівартість видань і посередницькі послуги за продаж підкаються. Як наслідок — у десятки разів підскакують ціни готової продукції. Чи по кишені вона будемо нам?

Ось чому видавництво запропонувало створити в себе спеціалізований магазин, щоб на витратні гроші на посередників і в такий спосіб згальмувати зростання цін. Сподіваємося, що все буде гаразд. А саме: пропагувати свою музику за кордоном, посприятимемо, щоб вона не була недоступною в себе вдома.

Володимир ТЕТЕРУК, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Наші мандрівки — БАЛЬЗАК

«...о другій з половиною ночі дістався я місцевий городничий приїхав у своїй колясці, і застав мене за філігранною молотий гвардійський офіцер, висловив приводу того, що я так поспішаю — його щоб я у них поспідав, але це було відлад-ротного приїду».

Онора де Бальзак. 11—12

На станції мене чомусь ніхто не зустрічав, якщо не брати до уваги місцевого лгивіста, котрий на вишуканому есперанто гукав у порожнечу: «Жлабы-ы! Трам-тара-рам...»

Вранці, після кухли хлорованої води, я рушив шляхами Бальзака. За кілька годин розвідав розташування близько десяти, замаскованих під ідальні, точок, де спеціфічні джентльмени на тому ж такні есперанто лаяли владу. У довжелезних чергах за дефіцитом панувала вишукана стилістика бароко. Особливо агресивністю відзначалися циганки, котрі тут же приторговували цигарками. Віддавши трояку за прилуцький «Експрес», я розжився ще й на пікантну подробицю з життя регіону. Влада видала на-гора оригінальну модель виходу з товарної кризи. Згідно з отриманими картками, житель Ровенщини може придбати: трусів — 1 шт. на рік, взуття — 1 пара на три роки, сорочок — 1 шт. на два роки, «сірників» — 3 короби на місяць. Лозунг: «Хочеш жити — умей вертеться!» засяяв свіжими барвами. Ще один витвір місцевих оригіналів: три роки тому, ймовірно, бажачок тримати перед у повальній монументофобії, лі-

видували па Григоровичу. хітним парку десятка деревок, лишид споруда громту, справити зможе хіба нований «чор

Заталом ж пактне й до місто. Крім ків» та ресто пам'яток. Намок, зведеним Острозьк ті. потім проектом фр котрий застоску систему фортчестний рі вихода тоді 20 літ тому мов слюза прамокутна перетворила дучий канал ківщині Бал від психіатрі що з голово лишнього м можливо, хто ривав грубу

Що там, Авжеж, були, поверховому ти палацу ківських. Багати розкних, Зба польських... пожерла вій

лем, як бачимо, увагу світової громадськості.

Федерація ділових жінок створена при Київському фонді милосердя і здоров'я наприкінці минулого року й за короткий час встигла здійснити ряд благодійних акцій.

Анатолій САВЧУК.

«ІНТЕГРАЛ»
ДОПОМАГАЄ
ХВОРИМ

РІВНО. Тут, на базі інженерно-комерційної асоціації, створено мале державне підприємство «Інтеграл». Його перша продукція — медичні прилади для нетрадиційного лікування «Еллада» та «Магнітайзер». Перший лікує через точні акупунктури, нагріваючи їх інфрачервоною променем, другий — користовує як у медицині (для лікування травм і певних захворювань), так і у ветеринарії. Цими легкими і компактними приладами можна користуватися в домашніх умовах.

«Інтеграл» виготовляє також комп'ютери «Сірус» та комплекси для шкіл. Сергій МЕЛЬНИЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

А ЩО, ІДЕЯ ЗОВСІМ

Економіка

Дефіцитів у нас, хочгреблю гати, але чи не «найдрма-матичніший» — дефіцит розумних, оригінальних ідей.

Тож коли на коруптив за-телефонував якийсь товариш, похваливши, що «ідея», я тож ж дні призначив зустріч. Прийшов Олександр Миколайович Орищенко. Економіст, шойно закінчив аспірантуру і працює над дисертацією. Член міської асоціації молодих учених.

— Я про те, що сьогодні в усіх на язні, — сказав О. Орищенко. — про підвищення роздрібних цін. Маю власний варіант соціального захисту населення. За узагальненими підрахунками, в кишенях, на ощадних книжках, у схованках нагромаджено майже 600 мільярдів карбованців, а товарів і послуг від силн на 150—200 мільяр-

дів. І якщо немає змоги швидко збільшити виробництво, то й залишається начебто тільки одне — підвищувати ціни.

При цьому, на думку Олександра Миколайовича, «забувають» про структуру розподілу грошей у населення. Що в одних їх кури не клюють, а в інших — як кіт наплакав. Тож придбати необхідні товари за новими цінами матимуть змогу далеко не всі. А чому ж вигравати повинен той, хто «підприємливим» та «винахідливим» став раніше, можливо, всупереч «нормам» нашого суспільства?

Відтак О. Орищенко вважає, що необхідно починати

з вилучення сів. Вести м черв'яці, кар завгодно інш за еквівалент десяти чи й міняти все д — за п'ять вати тільки лютого. Зажно, декларац прибутків. По зрештою, вже деяких країна ли заплутии сових пробле протиріч.

Олександр пропонує не компенсацій. до справді снн, запровад

Фото Укрінформ.

Сенсація

2. ЛЬОДОВІ ДРОВА

— Як це? — Беруть цеглину, вмочують її в крадену солянку, і горить. Але як газифікувати такі простори? Звичайним трубопровідним способом — невідповідно. Була навіть ідея — для зимового опалення сіл використовувати «провальну» електроенергію АЕС...

— А що то таке?

— Нічна продукція станцій. Якось ми цілих сім років віддавали її в Румунію, заради чого Чаушеску переви цілі галузі на нічні зміни, ми за це не брали ні копійки, мабуть, соромно було... Це я вам ілюструю горотру ситуації. Так ось, хотіли ту «провальну» енергію

перекинути на наші села, але це теж виявилось надто дорого. Тому пропонується: робити по селах автономні газопровідні мережі, встановлювати там цистерни й розвозити туди газ у вигляді клатрату.

— А чим це відрізняється від того, що практикується нині, коли рідкий пропан-бутан розвозять по селах у балонах?

— По-перше, безпечністю, бо клатрати при аваріях автоцистерн не вибухають. Крім того, самого газу у нас вже нема, пустили за вітром. У США є енергетична поліція, що слідкує, аби нафтовики не спаливали попутний газ

— або віддавали на переробку, або закачували назад у нафтовий пласт. Ми ж — спалюємо, а тому й маємо на побутові потреби всього 6 мільйонів тонн пропан-бутану по Союзу, — а самій лиш України на це треба щороку 5 мільйонів тонн...

— Але ж на те, що ви пропонуєте, теж потрібні гроші...

— Гроші дав би той же сільський дядько, бо він розуміє, що газ для нього потрібніший, аніж штапи, та й коштувало б це для однієї сім'ї не так дорого за нинішніх цін. Інша річ, що поки ми це налагодимо, ціни виростуть утричі, отже, брати сьогоднішні дядька гроші, значить — обманути його. Ні, програма вимагає на першому етапі безпроцентного державного кредиту.

— Гаразд, нехай держава над цим подумает. А з чого б почали ви?

— Технологія, як показаво вище, ідіотська проста!

Виробляти клатрати, скажімо, взимку, коли ми якраз маємо пік газопостачання, можна взагалі без енергетичних затрат, користуючись тільки тим, що надворі холодно...

У 1988 — 1990 роках я робив доповіді у відділенні нафтохімії, Інституті геології, відділенні наук про Землю АН УРСР. За ініціативою відділення інформації Академії наук спеціально для розробки питань використання й пошуків клатратів створено спеціальне підприємство — «Консультинг-біро Климченко і Ко».

— Тобто, якщо хтось зацікавиться...

— Будь ласка. Адреса у Києві — Володимирська, 54. Я, Климченко Олександр Петрович, — президент тієї фірми. Ще додаю: нині створюється промислова експериментальна установка для утворення і використання клатратів.

Вів розмову Віталій ЖЕЖЕРА.

Симптом

Зіграно матчі третього туру чемпіонату СРСР з футболу у вищій лізі: ЦСКА — «Локомотив» — 5:1; «Дніпро» — «Металург» — 1:0 (гол забив Соко); «Чорноморець» — «Динамо» (Москва) — 3:0 (Зинич, Щербанов — два); «Шахтар» — «Патриот» — 2:1 (у господарів — Петров і Щербанов); «Металіст» — «Арсар» — 0:1; «Торпедо» — «Спартак» (Владивосток) — 1:1; «Спартак» (Москва) — «Памір» — 1:0; «Динамо» (Мінськ) — «Динамо» (Київ) — 2:2 (у княд відзначився Саленко, ще один м'яч у власні ворота забив мінчанин Яхимович).

В Н П М О
ЦСКА 3 0 1 1—2 6
Арсар 3 0 1 3—2 6
Шахтар 2 0 5 5—2 6
Дніпро 2 1 0 3—1 5
Спартак М. 2 0 1 4—3 4
Чорноморець 1 2 0 4—1 4
Торпедо 1 1 1 5—4 3
Динамо Мн. 1 1 1 4—3 3
Металург 1 0 2 2—3 2
Металіст 1 0 2 1—5 2
Динамо К. 0 2 1 3—5 2

Спартак В. Памір
Патриот
Динамо М.
Локомотив
Забір місця
тричі «Шахтар» стилі одесити бронзовим лр нього чемпіон промислову рець, і резул гато приєми прихильникам

Поединон у ну, від яко базомпріміс жал, буа сі Все шило до лише під зав мога прийшла

НЕ ТРЕБА ЗАБІВАТИ «ВІЙНУ»

«ПІШЕМО» НОВУ КОНСТИТУЦІЮ УКРАЇНИ

Сьогодні найважливіш бачити реституції назовою тезі про так званий «соціалістичний вибір», а коментувати його в новій Конституції України, у назві самої держави.

Почну з того, що Конституція — це насамперед юридичний документ — Основний Закон держави, а тому будь-які ідеологічні акценти в ньому не зовсім доречні. В умовах же багатопартійної системи, що зароджується у нас, в Конституції мають бути закріплені лише загальні принципи і засади життєдіяльності демократичного суспільства, які підтримують всіма партіями і відповідають інтересам всього народу, а не окремої його частини. У цьому запоруку не тільки стабільності Конституції, в її самому суспільстві. Конституція має стати уособленням стабільності і громадського злагоди суспільства. Вона не може змінюватися щоразу залежно від політичної ситуації, від приходу до влади нових вождів чи політичних партій. Не випадково у всіх конституційних цивілізованих державах, які мають набагато більше втілених у реальне життя ознак того ж соціалізму і правової держави, будь-які ідеологічні «вибори» не закріплені.

Саме поняття «громадянського демократичного суспільства» і відповідає тим принципам і засадам, які ґрунтуються на пріоритеті загальнолюдських цінностей, що стали історичним надбанням усього людства. Шлях до утвердження таких цінностей і має стати основним вибором конституційного будівництва в нашій республіці.

Те, що становить суть і зміст громадянського суспільства, є основою правової держави, яку ми збираємося побудувати. Більше того, і сама Конституція, і весь державно-правовий механізм, що нею закріплюється, мають бути спрямовані на нормальне функціонування саме громадянського суспільства, подолання коаліції і конфліктних ситуацій цивілізованими засобами. До речі, неприпустимо протиставляти громадянське суспільство правової держави, оскільки в реальному житті ці поняття є нерозривними. Головні їх ознаки, якщо не співпадають, то пронизують одна одну, логічно й об'єктивно створюючи одне ціле. Загальнолюдські цінності об'єднують громадянське суспільство і правову державу в єдиний суспільний механізм.

Які ж визначальні риси громадянського суспільства? Світовий досвід дозволяє сформулювати такі з них. Перша, а точніше періодична, риса вливає в самі наші такої суспільства — головною його цінністю є громадянин, людина. Її права, свободи й інтереси. Пріоритет людини над усім. Невід державно-правовий і суспіль-

ний механізм мають бути спрямовані на захистність людини. Друга — різноманітність, різнобарвність і недогортаність усіх форм власності, в тому числі приватної, їх, так би мовити, священність, рівний захист з боку держави. Третя — економічна свобода громадян на основі свободи, інших суб'єктів економічної діяльності. Свобода підприємництва і господарства самостійності на основі ринкових відносин, невтручання держави і політичних партій в суть господарської діяльності. Створення умов для розвитку і напруження грошових відносин. Четверта — свобода і добровільність праці, вільний вибір трудової діяльності і трудової праці, ліквідація зрівнялівки, створення умов для зайнятості працездатного населення. П'ята — свободи вибору і свободи старшого покоління на основі індексу життєвого рівня, зарплатної плати, пенсії та інших соціальних умов і доходу. Шоста — ідеологічна і політична свобода, розвиток демократії у всіх сферах суспільного життя. Шостий — захистність діяльності будь-яких громадянських об'єднань і політичних партій. Має бути лише один принцип — політична влада досягається тільки через вільні демократичні вибори.

Іншими словами, якщо в суспільстві створено цілісний людський уклад життя — моральний, духовний, культурний, не утискаються права і свободи громадян, якщо вони відчують себе вільними і захищеними від будь-якої саваїли і диктату, таке суспільство громадянське і не потребує будь-яких ідеологічних акцентів. А тому на шляху всього суспільства шляхом закріплення в Конституції певної ідеології не відповідає ідеологічній свободі і не сумісне з принципами демократичного громадянського суспільства і правової держави. Конституція — це перш за все, в якому політичній свої ідеологічній платформі і концепції. Для цього, мабуть, більш доречними є партійні документи, програми, статуту тощо.

Саме такі засади і принципи становлять основу, фундамент і правової держави, а свою чергу, характеризуються певними ознаками, що також відбивають досягнення світового досвіду державно-правового будівництва. У кайзариїстських рисах правового є держава, в якій панують закони, що ґрунтуються на загальнолюдських цінностях і гарантують реальну можливість кожній людині ефективно здійснювати і захищати свої права і свободи. Звідси випливає і основна, визначальна ознака правової держави — верховенство закону, повага до права. Поближжю значущо, що вимоги ідеї правової держави беруть свій початок ще з часів античності. Утвердження ідеї верховенства права над

усім швидкоплинними пристрастями свого життя відомий філософ Сократ. Ця ідея полягає в тому, що законом самообмежується наперед держава, встановлюючи такі закони і принципи, які сама не може порушити. Це однієї стороною медалі, друга полягає в тому, що громадян ставлять у відповідні умови. Інакше кажучи, у правовому суспільстві забезпечується повна рівність усіх перед законом за принципом «держави несе відповідальність перед кожним своїм громадянином, кожний громадянин несе відповідальність перед державою». Нюанси державний орган, чи то службовець, чи підприємець, установи, громадська організація чи партія, окрема людина, не звільняються від обов'язку дотримуватися закону. Громадянин має бути вільним і виступати своєю діяльністю з боку громади. Народ, як єдине джерело влади, створює державу для забезпечення своїх нормальних умов свого існування. Саме це і визначає місце і роль держави в громадянському суспільстві, пріоритет інтересів людей над державою.

Надзвичайно важливим елементом правової держави є стабільність її правової системи, особливо Основного Закону Конституції. Мова йде про так звану правову організацію державного і суспільного життя, при якій кожний громадянин розуміє свою відповідальність перед державою і відповідальність держави перед ним, твердо увісненість у своєму суголосності та майбутньому.

Особливо слід зазначити, що верховенство закону, повага до права можуть бути належно забезпечені за умови, якщо закон і державні органи інтереси народу і людини не усаможовити. Отже, мають бути розроблені відповідні соціальні й юридичні механізми виявлення і закріплення цих інтересів у законах.

Як свідчить світовий досвід, права і свободи громадян надійно захищені тільки належними організаціями і функціонування в суспільстві державної влади, зокрема, таких її складових частин, як законодавча, виконавча і судової влади. У більшості правових держав проводиться на чинній політиці «розподіл влади» на основі створення відповідних юридичних механізмів їх взаємодії та взаємного контролю, так званих механізмів «утримання і протизвагу», які перешкоджають монополізації однієї з влади. Принципи поділу влади, як відомо, закладено в Декларативній про державний суверенітет України. Справа тепер за тим, щоб послідовно втілювати його в новій Конституції України. Проте зробити це не так просто, оскільки даний принцип не сумісний з нинішньою єдиною системою Рад як державних органів, побудованою за гаслом «Вся влада Радам». В результаті ми маємо безліч «паралельних» рівного рівня, на роль яких претендують навіть районні і сільські Рад, а отже, і дійові ухвалення ними «законів», яна фактично паралелізує владу. Підхід до Рад як до єдиної системи влади, який ґрунтується на ототожненні поняття «влада народу» і «влада Рад». У дійсності повноваження реалізуються через державну владу (знову ж таки, виконавчу і судову), місцеве самоврядування, громадське самоврядування. В нинішньому підході слід чітко розрізняти державну владу і місцеве самоврядування. Стосовно Рад ще означає, що державну владу уособлює лише Верховна Рада республіки. Інші Рад — це місцеве самоврядування, вони також мають владу, але вже не державну. У більшості країн її називають муніципальною. Такий підхід ні в якому разі не означає, що місцеві Рад, вона залишається. Більше того, перетворення Рад на інших їх рівнях у представницькі органи місцевого самоврядування є важливим кроком розвитку демократії, оскільки самоврядування, виходячи зі структури держави, мають набути реальний зміст. З другого боку, став більш чіткою і міцною сама державна влада, особливо законодавча і виконавча.

Нарешті, ведучи мову про створення громадянського суспільства і правової держави, не можна не звернути серйозної уваги на проблему зміцнення, а практично створення, нової судової влади, незалежної судової системи. У забезпеченні права і свободи громадян судовий захист має вирішальну роль. У нашій країні, як ніде, це найбільш вагомий і структурний елемент влади. У багатьох передбачених, як не дивно, самим законом вилучає судам захисту позбавлені мільйони тисяч громадян, особливо стосуються трудових, цивільних, житлових прав. І те ж, що і в громадянському суспільстві, неспроможності і пріоритетним завданням для правосуддя є захист прав і законних інтересів громадян. А тому, не гасючи часу, потрібно докорінно перебудувати всю систему правосуддя саме під цим кутом зору. Зробити її сильною і несправною, не залежною, що має знати своє відображення в новій Конституції України. У системі нової судової влади слід чітко розрізняти її органи прокуратури. Вони повинні перетворитися з «державного органу» тоталітарної системи також в органи захисту права і свобод громадян у всіх сферах суспільного життя.

Отже, побудова громадянського суспільства і правової держави не означає загальнолюдських цінностей, тобто ідеї гуманізму, демократії, соціальної справедливості, економічної, політичної і ідеологічної свободи, захисту прав і інтересів громадян, — це саме той вибір, який має бути закріплений в новій Конституції України і послідовно проведений у життя.

Антоніо МАЦЮК, доктор юридичних наук, керівник групи наукових консультантів Сенату Верховної Ради Української РСР.

У забезпеченні прав і свобод громадян судовий захист має вирішальну роль. У нашій країні, як ніде, це найбільш вагомий і структурний елемент влади. У багатьох передбачених, як не дивно, самим законом вилучає судам захисту позбавлені мільйони громадян. Це особливо стосується трудових, цивільних, житлових прав.

26 березня 1991 року. № 58